

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 50 (1253) 16 СНЕЖНЯ 2015 г.

Нацыятворчая падзея

Цырымонія ўручэння Нобелеўскай прэміі Святлане Алексіевіч адбылася 10 снежня ў Стакгольмскай канцэртнай зале.

Побач з беларускай пісьменніцай знаходзілася кітайская прафесар медыцыны Юю Ту і амерыканскі эканаміст Ангус Дзітан. Узнагароду прадстаўніца Беларусі атрымала з рук шведскага караля Густава XVI у прысутнасці яго сям'і, палітычнай і культурнай эліты Швецыі. З беларускага боку на ўрачыстасці прысутнічалі старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Барыс Сачанка, сябры ЗБС "Бацькаўшчына" і іншых грамадскіх арганізацый.

На Радзіме глядачы сачылі за трансляцый падзеі па канале "Белсат" і ў Інтэрнэце. У Менску калектывы прагляд трансляцыі цырымоніі адбываўся ў шэрагу публічных месцаў. У прыватнасці, у менскай галерэі "Ў" глядачы гарачымі воплескамі, стоячы віталі ўрачысты момант.

Гэта нацыятворчая падзея, адзначыў сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў і праваабаронца Алесь Бяляцкі. Уручэнне ўзнагароды адбываецца менавіта ў Дзень правоў чалавека. Гэты Нобелеўскі ме-

даль для нас як зорка. Ён сведчыць, што наша літаратура знаходзіцца на высокім сусветным узроўні, выяўляе спеласць нацыі. Талент Святланы Алексіевіч вырас не на пустым месцы, а выхаваны беларускай літаратурай.

Не глядзячы на тое, што яна пісала на рускай мове, літаратурныя рамкі і псіхалогія яе твораў маюць глыбокія карані. Святлана Алексіевіч вельмі ясна пазіцыянуе сябе як беларускага літаратара. Ірландскія і індыйскія пісьменнікі пішуць па-ангельску, але застаюцца прадстаўнікамі сваіх народаў. Пісьменнікі часам пішуць на імперскіх мовах, але яны не з'яўляюцца імперскімі, а нацыянальнымі. Чытачы ў розных краінах будуць чытаць яе ў перакладах, і ў першую

чаргу будзе цікавіць змест кніг.

Святлана Алексіевіч казала пра сябе, што з'яўляецца вялікім вухам, які слухае паліфанію народных галасоў. Яна перапрацоўвае іх ў сабе і выдае сапраўды арыгінальныя тэксты, якія перадаюць сутнасць думак людзей. Яе творчасць бярэ выток з іншых дакументальных твораў. З такіх яна ўзгадвае кнігу Алеся Адамовіча, Янкі Брыля і Уладзіміра Калесніка "Я з вогненнай вёскі", - сказаў А. Бяляцкі.

На банкете ў Блакітнай зале Стакгольмскай ратушы ўвечары 10 снежня першая беларуская нобелеўская лаўрэатка ўзгадала Алеся Адамовіча і Васіля Быкава і расказала свету пра Беларусь.

Эла Дзвінская,
фота Радзій Свабода.

145 гадоў з дня нараджэння Фердынанда Рушчыца

Фердынад РУШЧЫЦ (Фердынад Эдуардавіч Рушчыц; 10 снежня 1870, маёнт. Багданава Ашмянскага паў., цяпер Валожынскі раён - 29 кастрычніка 1936, там жа) - мастак, графік, тэатральны дэкаратар і педагог. Яскравы прадстаўнік культурных супярэчнасцей сваёй эпохі. Аказаў пэўны ўплыў на далейшае развіццё жанру пейзажу ў беларускім мастацтве. Матэрыялізаваў магутны нацыянальна-патрыятычны імпульс, характэрны для беларускага мастацтва ў цэлым і для мастацтва мяжы XIX-XX стагоддзяў у прыватнасці. Яго вельмі суцэльная па духу творчасць мела непасрэднае дачыненне да фарміравання беларускага нацыянальна-рамантычнага пейзажу канца XIX - пачатку XX ста-

годдзя і найбольш ярка адлюстроўвала яго мастацкую праблематыку.

У яго творчасці знайшлі адлюстраванне жыццё і побыт беларускага народа, пераламіліся традыцыі беларускага рэалістычнага жывапісу. Дачка мастака Яніна Рушчыц сцвяржае, што яе бацька заўсёды лічыў сябе "тутэйшым", г. зн. беларусам.

Дзяцінства і юнацтва будучага мастака прайшло ў Менску. У 1883 годзе 13-гадовы Фердынад паступіў у менскую класічную гімназію, якую скончыў у 1890 годзе з залатым медалём. Тут жа ён атрымаў пачатковую мастацкую адукацыю ў выкладчыка Кузьмы Якаўлевіча Ермакова, выхаванца Пецябургскай Акадэміі мастацтваў.

У 1892-1897 гг. навучаўся жывапісу ў Пецябургскай імператарскай Акадэміі мастацтваў спачатку пад кіраўніцтвам Івана Шышка, а пасля таго, як той пакінуў акадэмію - у Архіпа Куінджы.

З 1904 прафесар Школы прыгожых мастацтваў у Варшаве. У 1919-1932 - прафесар аддзялення прыгожых мастацтваў Універсітэта Стэфана Баторыя ў Вільні.

Працаваў старшынём камісіі па ахове помнікаў старажытнасці, наведваў руіны замкаў у Крэве, Міры, Лідзе і інш.

Вікіпедыя.

Канверт "Белшціты", прысвечаны Ф. Рушчыцу (2015 г.)

"Белсату" - 8 гадоў!

Незалежнаму беларускаму тэлеканалу "Белсат", ідэя якога ўпершыню ўзнікла ў ТБМ, споўнілася 8 гадоў. У Варшаве ўрачыста адзначылі гадавіну. Супрацоўнікі рэдакцыі ўзгадалі, як мінуў чарговы год для тэлеканала. Кіраўнік рэдакцыі інфармацыйных праграм "Белсата" Аляксей Дзівакічкі зазначыў, што сёлетняй асаблівасцю сталі перадвыбарчыя дэбаты і трансляцыя ўручэння Нобелеўскай прэміі Святлане Алексіевіч:

- Станаўленне такога вялікага праекту, як "Белсат", нельга сказаць, што нешта радыкальна мяняецца цягам аднаго года, проста мы становімся больш прафесійнымі і зараз самі гэта бачым. Мы мелі выбары сёлета, мы мелі трансля-

цыю Нобелеўскай прэміі, мы таксама мелі перадвыбарчыя дэбаты ўпершыню зробленыя нашым каналам на такім узроўні. Мы асвойваем новыя тэлевізійныя формы, а цяпер мне падаецца, што мы на такім узроўні, што можам рабіць самыя вялікія і маштабныя тэлевізійныя формы.

Рэдактар праграмага сакратарыяту "Белсата" Сяргей Пеляса дадаў, што тэлеканал ужо дасягнуў максімальнай аўдыторыі праз спадарожнікі і цяпер будзе акцэнтаваць увагу на развіцці інтэрнэт-стандарту:

- Мы ведаем дакладна,

што тычыцца спадарожнікавага тэлебачання, то тут мы дасягнулі таго, што магчыма. Больш мы не можам нічога асабліва дасягнуць, а будучыню, перспектыву развіцця мы хутчэй бачым у інтэрнэце. Плануецца з'яўленне новага сайта, побач са спадарожніковым тэлебачаннем будзе развівацца вось гэты элемент інтэрнэта.

Таксама Сяргей Пеляса зазначыў, што кіраўніцтва "Белсата" асабліва ўвагу надае актыўнай прысутнасці ў сацыяльных сетках.

Адам Завальня,
Беларускае Радыё
Рацыя.

Юбілей Валянціны Лемцюговай

Паважаная Валянціна Пятроўна!

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" сардэчна віншуе Вас з юбілеем.

Нам вельмі прыемна, што ў шэрагах нашай арганізацыі ёсць такія актыўныя сябры. У Вас шмат прац па розных праблемах мовазнаўства, датычных у тым ліку і пытання паходжання беларускай нацыі, развіцця яе тапанімічнай сістэмы. Менавіта дзякуючы Вам наша ўласная

беларуская тапанімія пачала вызваляцца з-пад чужамоўных насленняў, прабіваючыся да натуральнага аблічча. Гэта каштавала Вам неймаверных высілкаў, але вынік уражвае. Выдадзены пад Вашай рэдакцыяй даведнікі назваў населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь па шасці абласцях - выдатны набытак не толькі для сённяшняга, але і для будучых пакаленняў. Прызнанне важнасці гэтай працы на міжнародным узроўні - сведчанне высокай якасці, з якой яна была зроблена. А Закон аб назвах геаграфічных аб'ектаў, у якім замацавана першасная роля беларускай мовы, за які Вы змагаліся асабіста і сумесна з грамадскасцю - важкая цагляна ў падмурак беларускай дзяржаўнасці.

Дзякуючы Вам, з'явіўся шэраг фундаментальных прац па асэнсаванні ролі нашай эліты на пачатку XX стагоддзя - часу, калі фармавалася новая беларуская літаратурная мова. Вы здолелі ўлучыць у навуковы ўжытак і зрабіць прадметам глыбокага даследавання дзейнасць супрацоўнікаў рэдакцыі газеты "Наша Ніва" (1906-1915 гг.).

Мы вельмі ўдзячныя Вам за прафесійную дзейнасць, накіраваную на развіццё і папулярнасць беларускай мовы ў грамадстве, тую пастаянную падтрымку, якую Вы аказвалі ТБМ на працягу многіх гадоў.

Мы жадаем Вам добрага здароўя, доўгіх шчаслівых гадоў і рэалізацыі тых планаў, якія маеце.

Старшыня ТБМ Алег Трусаў.

(Пра В. Лемцюгову чытайце на ст. 3.)

ISSN 2073-7033

У 2003 годзе ў Полацку быў адкрыты помнік своеасаблівай беларускай літары Ў, які сімвалізуе ўнікальнасць беларускай мовы. Дарэчы, і ў Менску, ля Нацыянальнай бібліятэкі, стаяць дзве калоны

з літарамі А і Я наверху.

Але час ідзе, а старыя выклікі нацыянальнай мове і ідэнтычнасці не знікаюць. Моўна-нацыянальны нігілізм рыхтуе глебу для паўтарэння крымскага ці ўсходнеўкраінскага сцэнару і ў Беларусі.

Ці не варта на гэтым фоне задумацца над адкрыццём больш ґрунтоўнага архітэктурнага сімвалу беларускай мовы ў сталіцы краіны? Такі аб'ект наўна прадэманструе наша бачанне нацыянальна-культурных прыярытэтаў, стане адным з адказаў на імперскае прамыванне мазгоў. Нездарма ў свой час Ленін распрацаваў план манументальнай прапаганды ва ўмовах перамогі рэвалюцыі.

У нас, праўда, перамогі пакуль не бачна. Можна нават сказаць, што стварэнне гэтага арт-аб'екта зараз - гэта ў пэўным сэнсе баль падчас чумы, моўнага мору. У такой сітуацыі помнік мове можа ўспрымацца як чыста сімвалічная, наўйна спроба маральна кампенсаваць слабыя пазіцыі беларускай мовы ў краіне. Але зірніце з іншага боку: гэта рэч на вырасце, арыенцір, маяк, сімвал надзеі, калі хочаце.

Можна выказаць і іншыя аргументы супраць. Напрыклад, ці не будзе ўжо само слова "помнік" выклікаць думку, што мова - гэта штось гіс-

тарычнае, мінулае і неактуальнае? Усе погляды маюць права на існаванне. Я лічу, тым не менш, што магчымая карысць ад помніка варта таго, каб гэта ідэя была абдуманая і абмеркаваная. Дарэчы, можна правесці папярэдняе даследаванне грамадскага меркавання і прыблізна высветліць, што падумаюць людзі пра такі аб'ект.

Дарэчы, калі Вы падумалі, што два помнікі - гэта занадта, дык у Паўднёва-Афрыканскай Рэспубліцы ёсць не менш дваццаці памятных знакаў і манументаў мове афрыкаанс. Далей - пра сусветны досвед манументальнага ўшанавання моваў.

Акрамя нашага ёсць нямала іншых помнікаў у вы-

Помнік літары глаголіцы ў Харватыі

Помнік "Ў" ў Сыктывікары

глядзе літар - некаторыя з іх звязаны з пэўнымі мовамі і алфавітамі. Напрыклад, у Харватыі ёсць манументы асобным літарам глаголіцы. У расійскім Сыктывікары, сталіцы Рэспублікі Комі, стаіць помнік у выглядзе літары Ў з алфавіту Комі.

У гэтай жа краіне, ва Ульянаўску, ёсць помнік літары Ё. Ідэя яго ўсталявання ўзнікла ў 1997 годзе, калі святкаваўся юбілей пачатку яе ўжывання. Помнік уяўляе сабой копію літары, упершы-

ню надрукаванай у альманаху М. Карамзіна "Ааніды" ў 1797 годзе. Валагодская празорыстая літара О ўшаноўвае мясцовае оканне.

У гэтым кірунку ў нас яшчэ ёсць варыянты, напрыклад, помнікі джэ і дз ці "жы, шы пішы з ы".

Літара - добра, а алфавіт - лепей. Цэлымі скульптурнымі кампазіцыямі, прысвечанымі свайму алфавіту, вызначаецца Арменія. Армянскае пісьмо было створана ў 405 - 406 гадах біскупам Мес-

Помнік літары "Ё" ва Ульянаўску

Частка помніка ў Ашакане

Помнік у Арташаване

ропам Маштоцам. З таго часу алфавіт змяніўся зусім значна. Адзін з мемарыялаў знаходзіцца ў вёсцы Ашакан, побач з царквой святога Месропа Маштоца, дзе пахаваны асветнік. У краіне існуе традыцыя: у пачатку навучальнага года многія першакласнікі вывучаюць першую літару алфавіту менавіта ў гэтай царкве. Кожная літара выканана ў выглядзе хачкара - традыцыйнай армянскай каменнай стэлы з выявай

Помнік армянскаму алфавіту ў Кліўлендзе

быў заснаваны ў гонар яго 1600-гадовага юбілею.

Яшчэ адзін помнік армянскаму алфавіту знаходзіцца ў Кліўлендзе (ЗША), у Армянскім культурным садзе. Манумент складаецца з прыступчатых гранітных блокаў, якія сімвалізуюць няпростую гісторыю Арменіі і адначасова - характэрнае яе горнай прыроды. На адным баку гэтых блокаў - выявы літар, на адваротным - імяны дзеячоў армянскай гісторыі і культуры.

(Працяг у наст. нумары.)

Помнік літары "О" ў Волагдзе

Адданая роднай мове

Да юбілею Валянціны Пятроўны Лемцюговай

19 снежня свой юбілей адзначае актыўны сябра Таварыства беларускай мовы, вядомы мовазнаўца, доктар філалагічных навук, прафесар Валянціна Пятроўна Лемцюгова. Яна належыць да той адметнай катэгорыі людзей, якія знаходзяцца ў няспынным творчым пошуку. Да свайго юбілею Валянціна Пятроўна падышла з добрымі творчымі набыткамі, важнымі здзейсненымі праектамі. У юбілейны год сябры Таварыства беларускай мовы вінуаюць паважаную Валянціну Пятроўну Лемцюгову з юбілеем і жадаюць ёй добрага здароўя, духоўнай моцы, творчага натхнення, плённага здзяйснення ўсіх задум.

мовазнаўства. У 1980 г. выйшаў у свет першы (і пакуль што адзіны) у беларускай і славянскай лексікаграфіі "Украінска-беларускі слоўнік", аўтарам якога з'яўляецца Валянціна Пятроўна. У рэстры слоўніка налічваецца больш за 60 тыс. украінскіх слоў, што адзначаюцца значэннем, месцам націску, граматычным родам ад беларускіх адпаведнікаў. Гэта выданне даўно стала бібліяграфічнай рэкаспію.

Асноўным кірункам навуковай дзейнасці В. П. Лемцюговай пэўны час з'яўлялася лексікалогія і лексікаграфія. Валянціна Пятроўна прымала непасрэдны ўдзел у падрыхтоўцы шэрагу буйных лексікаграфічных прац: "Руска-беларускага слоўніка грамадска-палітычнай тэрміналогіі (1970)", "Слоўніка беларускай мовы: Арфаграфія. Арфаэпія. Акцэнтацыя. Словазмяненне" (1987), "Руска-беларускага слоўніка сельскагаспадарчай тэрміналогіі" (1994). Асобныя слоўнікі, падрыхтаваныя ў сааўтарстве з Ганнай Арашонкавай, былі адрасаваны выкладчыкам і студэнтам філалагічных факультэтаў, школьным настаўнікам і вучням. Гэта такія выданні, як "Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы" (1987, 2-е выд. 2005), слоўнік-даведнік "Кіраванне ў беларускай і рускай мовах" (1991), "Кароткі слоўнік беларускай мовы" (1994).

Узначаліўшы аддзел лексікалогіі і лексікаграфіі, В. П. Лемцюгова звярнула ўвагу на адсутнасць у нашых лексікаграфічных крыніцах вялікага пласту лексікі пачатку ХХ ст. І пад яе кіраўніцтвам пачала ажыццяўляцца праца па вяртанні нашай гістарычнай і культурнай спадчыны ў навуковы ўжытак: комплекс даследаванняў мовы першай беларускай газеты "Наша Ніва" - унікальнага пісьмовага помніка нацыянальнага адраджэння пачатку ХХ стагоддзя. Сярод гэтых даследаванняў цэнтральнае месца займае "Слоўнік мовы "Нашай Нівы" (1906-1915)". Адметнай рысай выдання з'яўляецца тое, што лексічны матэрыял пададзены ў слоўніку ў дзвюх графічных сістэмах - кірыліцы і лацінцы. Усяго падрыхтавана да выдання пяць тамоў, тры тамы ўжо выйшлі (2003, 2007, 2015 гг.).

У В. П. Лемцюговай выйшла шмат прац па розных праблемах мовазнаўства, да тыхчых у тым ліку і пытання паходжання беларускай нацыі, развіцця беларускай тапанімічнай сістэмы. Валянціна Лем-

цюгова неаднаразова выступала на міжнародных з'ездах славістаў па актуальных праблемах беларускай анамастыкі, працягваючы актыўна развіваць навуковы кірунак анамастычнай школы, заснаванай у 60-я гады мінулага стагоддзя акадэмікам Мікалаем Бірылам, выдала дзве манаграфіі, у якіх даследавала працэс нараджэння і эвалюцыі беларускіх айконамаў. Вынікі яе даследавання ўнеслі важкі ўклад у вырашэнне праблемы прарадзімы славіян і славянскага этнагенезу ў цэлым.

Менавіта дзякуючы намаганням Валянціны Пятроўны наша ўласная тапанімія пачала вызваляцца з-пад чужамоўных насланняў, прабіваючыся да натуральнага аблічча. Так, яна распрацавала тэрэтычныя асновы стандартызацыі беларускіх географічных назваў, якія выкарыстоўваюцца пры падрыхтоўцы і выданні самых розных па тэматыцы і маштабе картаў, атласаў, што знайшло канкрэтнае маштабнае ўвасабленне ў нарматыўным даведніку "Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь" (у 6-ці кнігах). Гэтая праца атрымала высокую ацэнку экспертаў у галіне стандартызацыі географічных назваў на міжнародным узроўні. У гэтай працы ўпершыню былі прыменены асноўныя прынцыпы напісання на беларускай лацінцы, што ўжо знайшло практычнае ўвасабленне ў нашай інфармацыйнай прастору.

Не глядзячы на значную загрузанасць на асноўнай пасадзе, Валянціна Пятроўна вяла вялікую навукова-арганізацыйную, педагагічную і грамадскую працу: шмат гадоў узначальвала Рэспубліканскую тапанімічную камісію пры НАН Беларусі, уваходзіла ў склад Тапанімічнай камісіі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, прымала актыўны ўдзел у працы Тапанімічнай камісіі па найменаванні і перайменаванні вуліц пры Мінскім гарсавеце, з'яўлялася членам анамастычнай камісіі пры Міжнародным камітэце славістаў.

Валянціна Пятроўна - выдатны прыклад навукоўца,

які не замыкаецца ад свету і дзяржаўных праблем сценамі свайго кабінета. Яна актыўна ўключаецца ў рашэнне самых актуальных задач і ў сілу сваёй кампетэнтнасці дасягае поспеху там, дзе патрабуецца асаблівае спалучэнне фундаментальных ведаў і практычнага вопыту. Гэта ў поўнай меры адносіцца і да выданняў ўжо згаданых даведнікаў, і да ўвядзення ў актыўны ўжытак і папулярнасці беларускай лацінкі. Прынцыповасць і адданасць беларускай справе В. П. Лемцюговай выразна праявіліся падчас распрацоўкі і прыняцця Закона аб назвах географічных аб'ектаў. Менавіта паслядоўнасць і настойлівасць Валянціны Пятроўны ў фармулёўцы артыкула Закона, які замацоўваў прысваенне назвы географічнаму аб'екту спачатку на беларускай мове, а затым яго транслітарашчы на рускую мову, дазваляе на яго аснове адстойваць спрадвечнае права нашага народа на сваю тапанімічную прастору.

Валянціна Пятроўна прысвяціла шмат часу і намаганняў справе папулярнасці навуковых даследаванняў. У 2008 годзе з-пад яе пера выйшла кніга "Тапонімы распаўсюджваюць", у якой змяшчаецца каля трох тысяч навукова-папулярных эцюдаў пра паходжанне назваў беларускіх паселішчаў. Па просьбе рэдакцыі "СБ" вось ужо некалькі гадоў В. П. Лемцюгова вядзе рубрыку пра этымалогію прозвішчаў жыхароў Беларусі.

Яе навуковы дасягненні былі заўважаны і адзначаны кіраўніцтвам Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. За шматгадовую плённую навуковую дзейнасць у галіне беларускага мовазнаўства, распрацоўку тэрэтычных і практычных праблем беларускай анамастыкі, падрыхтоўку навуковых кадраў вышэйшай кваліфікацыі ў 2009 г. Валянціна Пятроўна была ўзнагароджана нагрудным знакам "Юбілейны медаль "У гонар 80-годдзя Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі". Грамадскае гучанне яе дзейнасці адзначана ў кнізе "Жанчыны Беларусі".

За сваю дзейнасць - навуковую і грамадскую - Валянціна Пятроўна даўно заслужыла самай высокай дзяржаўнай узнагароды. І ў гэты юбілейны дні хочацца пажадаць шанюўнаму юбіляру, Валянціне Пятроўне, жыццёвага аптымізму, добрага настрою, асабістага шчасця.

*А.М. Анісім,
навуковы супрацоўнік
Інстытута мовазнаўства
імя Якуба Коласа НАН
Беларусі, першы намеснік
старшыні ТБМ.*

Школа беларускай мовы на Урале распачала новы навучальны год

З невялікім спазненнем - у кастрычніку - пачаліся заняткі ў адзінай у Расіі школе беларускай мовы, якая ўжо больш за тры гады працуе ў Екацярынбургу. За парты цяперашняй восенню селі шэсць "першакласнікаў".

Гэта ўжо другая хваля вучняў, ахвотнікаў спазнаць мову. Першыя атрымалі дыпламы ў траўні цяперашняга года. Амаль усе пачаткоўцы марылі прайсці курс беларускай мовы, але праграма прадугледжвае гадавое навучанне, і тым, хто спазніўся, даводзілася чакаць новага набору. Ад нецярпення навабранцы, як праўдзівы адзін з пачаткоўцаў, юрыст па адукацыі Зміцер Рабатс.

Як растлумачыў карэспандэнту "Саюз" арганізатар праекту, дырэктар і адзіны настаўнік у адной асобе Аляксандр Блешчык, ніякай адмысловай рэкламы школы не было, усе "першакласнікі" запісаліся праз сацсеткі, і гэта "дэманструе банальны факт добрага ідэя заўсёды прабе дарогу, і праект, як вечны рухавік, не спыніць...

У школу прыйшла моладзь, якая не імкнулася стаць паліглотамі ці вывучыць мову ў камерцыйных мэтах, як гэта цяпер часцей за ўсё адбываецца. Дзеці жадаюць зразумець сутнасць мовы, пагрузіцца ў культуру беларускага народа, зразумець яго душу. Таму праект адбываўся і працягваецца далей, - кажа прадстаўнік беларускай дыяспары на Урале і вялікі знаток гэтага навучалага праекту Уладзімір Лобач.

Ідэя школы ўзнікла ў дні "Фестывалю нацыянальных моў", які традыцыйна праводзіцца ў Екацярынбургу. Беларуская дыяспара прадставіла багата ілюстраваны стэнд, які распаўядае пра народныя традыцыі краіны. Малады выкладчык юрыдычнай акадэміі Аляксандр Блешчык у белай ільнянай кашулі з чырвоным арнамантам і кутасамі-завязкамі прапанаваў усім ахвотнікам агунацца ў культуру Палесся з самых асноў - гэта значыць з азбукі беларускай мовы. Сам ён гэты шлях пераадолеў нялёгка. Беларус па на-

радзэнні, але аселы ў Расіі, Аляксандр у сярэдзіне двухтысячных вырашыў дасканала вывучыць мову. Ды аказалася, што ў Екацярынбургу гэта зрабіць немагчыма - няма ні курсаў, ні нават прыватных рэпетытараў. Прыйшлося паглыбляцца ў інтэрнэт і праз светную сетку спасцігаць мову.

У дапамогу такім жа дапытлівым патрыётам ён і запустіў праект школы. Ініцыятыву ўхвалілі і ў Екацярынбургскім аддзяленні пасольства Беларусі ў Расіі, і ў радзе нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Урала". "На Сярэднім Урале пражываюць амаль 19 тысяч беларусаў. Ды-яспара дружняя, якая не забываецца родныя карані", - кажа кіраўнік дыяспары Васіль Азаронак.

Сваю лепту ўнесла газета "Саюз". Пасля таго як у ёй з'явіўся першы рэпартаж пра ўральскую школу, дзе кастрафічна бракавала падручнікаў, у Беларусі сабралі для Екацярынбурга адукацыйную пасылку. Падручнікі і пропісы даслала Міністэрства адукацыі Беларусі. Шматтомнік вялікага тлумачальнага руска-беларускага слоўніка перадало пасольства краіны. А кнігі класікаў на роднай мове - прэзент ад звычайных жыхароў Беларусі. Каб перанесці ў класы гэты вялікі падарунак (37 кілаграмаў кнігі!), Аляксандр Блешчык, па яго словах, амаль тыдзень бегаў па пошту па чарговыя порціы пасылкі.

- Мы і цяпер да кожнай кнігі ставімся як да рарытэту, у пропісах пішам алоўкамі, каб навучальны дапаможнік дастаўся наступным пакаленням. Калі раней я на асноўнай працы ўпотаі памнажаў пропісы, то цяпер па сапраўдных беларускіх чытанках ужо вучыцца другі набор вучняў, - раска-звае Аляксандр.

Паволі школа стала цэнтрам прыцягнення беларускай дыяспары Урала. Тут праходзіць нацыянальныя святы і фэсты. Вышытая льняная белая кашуля, "дырэктара" перамясцілася на выставачны стэнд. Тутака ж сімвалічна павіс узорысты беларускі ручнік. А пасярод гэтых рэліквій - эмблема школы: злучаныя ў выглядзе разгорнутай кнігі літары Б (беларуская) і М (мова) і паходзяць ведаў, якая ўзвілася над імі.

Святлана Дабрыніна.

Гісторыя ў падзеях і малюнках

22 снежня (аўторак) на сядзібе ТБМ адбудуцца чарговыя заняткі ў гістарычнай школе "Гісторыя ў падзеях і малюнках" з Алегам Трусавым. Пачатак 18.00. Уваход вольны.

Што будзе з Музеем Максіма Багдановіча ў юбілейны год?

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ
РЕСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Пераможцаў, 11, 220004, г. Мінск

Тэлефон (017) 203 75 74
Факс (017) 203 90 45

e-mail: ministerstvo@kultura.by

04.12.2015 № 01-20/86/101
На № 184 ад 12.11.2015

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Проспект Победителей, 11, 220004, г. Мінск

Телефон (017) 203 75 74
Факс (017) 203 90 45

e-mail: ministerstvo@kultura.by

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.

Аб літаратурным музеі
Максіма Багдановіча

Паважаны Алег Анатольевіч!

У адказ на Ваш ліст ад 12.11.2015 № 184 аб стане філіяла ўстановы "Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры" - літаратурнага музея М. Багдановіча (далей - музей М. Багдановіча) паведамляем наступнае.

У сувязі з правядзеннем рэарганізацыі ўстановы "Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры" шляхам далучэння да яе ў якасці філіяла ўстановы "Літаратурны музей Максіма Багдановіча", новая структура і штатны расклад прадугледжвалі скарачэнне пасады дырэктара ўстановы "Літаратурны музей Максіма Багдановіча" і ўвядзенне пасады загадчыка музея М. Багдановіча.

Міністэрствам культуры пасада загадчыка музея М. Багдановіча першачаргова была прапанавана былому дырэктару ўстановы "Літаратурны музей Максіма Багдановіча" Шэляговіч Т.Э., якая ад дадзенай прапановы адмовілася пісьмова. 3 мая 2014 г. загадчыкам музея М. Багдановіча прызначана вядучы навуковы супрацоўнік экскурсійна-масавага аддзела М.М. Запартыка. Склад навуковых супрацоўнікаў, якія ажыццяўлялі асноўную дзейнасць, застаўся нязменным.

Сапраўды, сёння ў музеі М. Багдановіча адсутнічае пастаянная экспазіцыя, дэмантаж яе быў звязаны з правядзеннем капітальнага рамонтнага. На дадзены момант капітальны рамонт будынка скончаны, распачата праца па аднаўленні экспазіцыі. Распрацаваны мастацкі праект будучай экспазіцыі і рыхтуюцца дакументы для правядзення далейшых работ па яго рэалізацыі. Пры наяўнасці фінансавання, у пачатку 2016 г. будзе праведзена працэдура закупкі ў выглядзе адкрытага конкурсу на выкананне работ па мантажу экспазіцыі. Адкрыць новую экспазіцыю плануецца ў снежні 2016 г., да 125-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча.

Актуальным застаецца і пытанне завяршэння рамонтнага ў філіяле "Беларуская хатка". У мэтах забеспячэння завяршэння будаўнічых работ загадам Міністэрства культуры ад 24.02.2015 № 19 функцыі заказчыка па аб'екце "Капітальны рамонт будынка філіяла ўстановы "Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры" "Беларуская хатка" (далей - праект) перададзены КУП "Мінская спадчына". Зараз ААТ "Белрэстаўрацыя" вядуцца работы па карэкціроўцы праекту. Пры выдзяленні фінансавых сродкаў з рэспубліканскага бюджэту, завяршэнне будаўнічых работ запланавана на ІІ квартал 2016 г.

Што датычыць аднаўлення працы, то музей М. Багдановіча яе не спыняў і адкрыты для наведвальнікаў (у 2015 г. яго наведалі звыш 8 000 чалавек). Вядзецца актыўная работа па ўсіх кірунках музейнай дзейнасці: экспазіцыйнай, культурна-адукацыйнай, фондавай, навукова-даследчай. Супрацоўнікамі ствараюцца выстаўкі, праводзяцца святочныя мерапрыемствы, адзначаюцца юбілейныя даты. У 2015 г. створана 10 выстаў, у прыватнасці, міжнародная выстава дзіцячага малюнка "Адлюстраванні - отражания", мастацка-дакументальная выстаўка "Гімн жыцця" (рукапіс Максіма Багдановіча і каліграфічныя працы Паўла Семчанкі), "Уладзімір Жылка - паслядоўнік Максіма Багдановіча", мастацка-дакументальная выстава "Максімаў сад", выстава сучаснага канцэптуальнага мастацтва "Усё, што цвёрдае, растае ў паветры" і інш.

Лічым, што далучэнне ўстановы "Літаратурны музей Максіма Багдановіча" ў якасці філіяла да ўстановы "Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры" не паўплывала негатыўна на яго дзейнасць па захаванні і папулярызацыі творчай спадчыны класіка беларускай літаратуры М. Багдановіча.

Намеснік Міністра

В.М. Чэрнік.

Не пакажам, але асветлім

Нацыянальная дзяржаўная
тэлерадыёкампанія
Рэспублікі Беларусь

220807 г. Мінск, вул. Макенка, 9,
тэл. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tvr@tvr.by

14.12.2015 № 333/12.15/2397
На № 191 ад 11.12.2015

Национальная государственная
телерадиокомпания
Республики Беларусь

220807 г. Минск, ул. Макенка, 9,
тел. 267-75-95, факс + (375 17) 267-81-82
E-mail: tvr@tvr.by

Старшыні грамадскага аб'яднання
"Таварыства Беларускай мовы
імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.

Паважаны Алег Анатольевіч!

У сувязі з наяўнасцю пэўных арганізацыйна-тэхнічных, фінансавых і прававых пытанняў, Белтэлерадыёкампанія не планавала набыць правоў на прамую трансляцыю цырымоніі ўручэння Нобелеўскай прэміі за 2015 год.

Разам з тым, тэле- і радыёканалы медыяхолдынга плануюць шырока асвятляць гэтую падзею.

Намеснік Старшыні М.С. Маркаў.

Ягорка Валчкоў хоча хадзіць

Але без вашай дапамогі гэта будзе цяжка зрабіць

Цяпер яму 10 гадоў. Ён вучыцца ў звычайнай школе ў Светлагорску сярод звычайных дзяцей. І сам - звычайны хлопчык. Любіць камп'ютар і мае сяброў, у яго ёсць старэйшы брат, з якога хочацца браць прыклад ува ўсім, любіць сваіх бацькоў, паважае настаўнікаў. Яго любімыя прадметы матэматыка і англійская мова. Ён не адстае ад аднагодкаў і стараецца быць першым ува ўсім... На прагулку заўсёды бярэ з сабой хлеб для птушак, кавалачак кілбаскі для бяздомнага ката, з якім пасябраваў ля свайго пад'езда... Вось толькі хадзіць самастойна Ягор не можа. "Сэрца разрываецца ад болю, калі ён смірна сядзіць і глядзіць на гарэзлівых дзяцей, што дурэюць, усведамляючы сваю непаўнаартаснасць", - піша яго мама Іна Валчкова.

Ягор лячыўся ў самых розных клініках і санаторыях Беларусі, Літвы. Але з яго дыягназам (ДЦП, статычная дыплегія 2-й ступені), надзея дабіцца выніку ў Ягора і яго бацькоў узнікла толькі тады, калі яны прайшлі нядаўна першы рэабілітацыйны курс у цэнтры "Алінэк" у Варшаве (www.olinek.polish.ru). Каб дабіцца сапраўднага эфекту, трэба рэабілітацыю прадоўжыць. Але яна, як і пакупка спецыяльнага медыцынскага рыштунку, абутку, патрабуе немалых грошай, якіх у сям'і няма. Мама займаецца доглядам Ягоркі, якога трэба завесці ў школу, забраць яго. У сям'і працуе толькі тата. Старэйшы брат Ягора яшчэ вучыцца ў школе. Толькі выраб артэзаў (спецыяльны артапедычны абутак) каштаваў Валчковым 1000 еўра.

Вы можаце дапамагчы Ягору, калі пералічыце грошы на адзін з дабрачынных рахункаў:

Беларускія рублі - транзітны рахунак 3819990019478 на дабрачынны рахунак 000032 у цэнтры банкаўскіх паслуг 322, г. Светлагорск, вул. Мірашнічэнка, 21, УНП 400230362, МФО 151501673, бестэрміновы.

Долары ЗША - транзітны рахунак 3819990019407 на дабрачынны рахунак 000055 у цэнтры банкаўскіх паслуг 322, г. Светлагорск, вул. Мірашнічэнка, 21, УНП 400230362, МФО 151501673, бестэрміновы.

Еўра - транзітны рахунак 3819990019407 на дабрачынны рахунак 000013 у цэнтры банкаўскіх паслуг 322, г. Светлагорск, вул. Мірашнічэнка, 21, УНП 400230362, МФО 151501673, бестэрміновы.

Прызначэнне плацяжу: Валчкова Іна Якаўлеўна на карысць сына Валчкова Ягора Андрэевіча для лячэння і рэабілітацыі за межамі Беларусі.

Старонка дапамогі Ягору на сайце Беларусбанка <http://belarusbank.by/ru/30394/blagotvoritelnost/3220>.

Ствараем выставу разам!

У хуткім часе Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры адчыняе свае дзверы для наведвальнікаў у адноўленым будынку. Першы праект новага года супрацоўнікамі ўстановы хацелася б стварыць разам з сапраўднымі прыхільнікамі беларускай літаратуры, уключыць у выставачны працэс простых людзей, магчыма, далёкіх ад прафесійнай пісьменніцкай ці філалагічнай дзейнасці, але зацікаўленых і актыўных.

Калі ў вашым фотаархіве захоўваюцца выявы з вядомымі пісьменнікамі нашай краіны ці вы сталі сведкам нейкай цікавай літаратурнай падзеі і зафіксавалі яе з дапамогай фотаапарата, то выставачны праект "Літаратура ў аб'ектыве" - гэта ваш унікальны шанец стаць непасрэдным удзельнікам і суаўтарам музейнай выставы. Дасылайце ці прыносьце да нас свае фатаздымкі, і лепшыя з іх стануць сапраўднымі экспанатамі.

У адборы ўдзельнічаюць наступныя віды фатаграфій:

- Партрэтныя: выявы пісьменнікаў;
- Групавыя: вы з беларускім(-і) пісьменнікам(-і), літаратурныя сустрэчы і мерапрыемствы;
- Відавыя: мясціны, звязаныя з жыццём і творчасцю беларускіх аўтараў.

Збор матэрыялаў працягваецца да 25 студзеня 2016 года.

Створым выставу разам!

Кантакты: Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, вул. Багдановіча, 13.

Тэлефоны: 335-44-47; 334-56-21; 80297648163.

Электронны адрас: blm_expo@tut.by.

Бесплатныя курсы польскай мовы

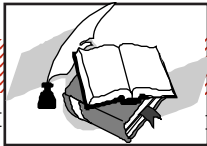
Пры супрацоўніцтве шматлікіх польскіх і беларускіх грамадскіх арганізацый была створана першая ў сваім родзе бясплатная інтэрнэт-платформа з магчымасцю вывучыць новую мову. Распрацоўка праекту стала адказам на павялічэнне цікавасці ў нашай краіне да польскай мовы. Над метадычнай часткай інтэрнэт-платформы працавалі лепшыя польскія філолагі. Яна ўнікальная тым, што створана спецыяльна для беларускай аўдыторыі, з улікам моўных асаблівасцей. Вывучэнне польскай пачынаецца з азоў - курса для пачаткоўцаў - узроўню А1. Першая частка праекту дазваляе вучню самастойна вывучыць польскую мову да ступені В1, калі можна здаваць афіцыйны моўны іспыт на атрыманне сертыфіката. Курсы падзелены на тэматычныя ўрокі з інтэрактыўнымі заданнямі.

Па меркаванні аўтараў праекту, моўная платформа дапаможа беларусам лепш зведаць сваю мову, пазнаёміцца з культурай палякаў і лепш разумець іх. Распачыць бясплатнае вывучэнне польскай мовы можна ўжо сёння на сайце <http://www.polskijazyk.pl/>.

БЕСПЛАТНЫЯ
КУРСЫ ПОЛЬСКОЙ
МОВЫ

polskijazyk.pl
free online

Таленавіты музейшчык

Міхась Бараноўскі нарадзіўся 1 снежня 1984 года ў г. Менску. Матуля - Зоя Аркадзёўна працавала работніцай на МЗХ. Бацька - Аляксандр Міхайлавіч таксама рабочага паходжання. Хлопец вучыўся ў СШ № 81. Пашанцавала з настаўнікамі рускай мовы і літаратуры. Захапіўся рускай белетрыстыкай.

У 16-17 гадоў пачаў пісаць вершы. Потым Міхась паступае ў Педагагічны ўніверсітэт на спецыяльнасці "Гісторыя і замежная мова". У навучальнай установе была першая спроба сачыняць песні. Падчас навучання ўдзельнічаў у літаб'яднанні "Крокі", якім кіраваў славыты паэт Мікола Шабовіч, дзе пазнаёміўся з вялікай колькасцю людзей. Гэта - Таццяна Беланогая, Ната Пушкарэва, Ірына Чарняўская, Ганна Барадзіна. Потым, пасля заканчэння ВНУ, служыў у палку ўрадавай сувязі ў 2007-2008 гадах. У 2008 годзе ўладкаваўся ў музей М. Багдановіча. З 2008 па 2015 г. працаваў на розных пасадах у гэтым музеі.

З 2013 па 2015 г. узначальваў філіял музея "Бела-

руская хатка". Друкаваўся ў газеце "ЛіМ" і часопісе "Малодосць". Любімыя пісьменнікі: Караткевіч, Сьс, Гесэ. Міхась марыць аб тым, каб знайсці сваё месца ў жыцці і творчасці. Яго цікавяць памежныя станы, пытанні выбару.

Спадар Міхась Бараноўскі з'яўляецца лідарам гурта "Нельга забыць", які выкон-

вае ўласныя вершы і класіку беларускай паэзіі. Гурт з 5 чалавек выступаў у Віцебску, Гародні, Маладзечне, Бабруйску, а таксама атрымаў Гранпры на Бардаўскай восені ў г. Бельску-Падляскім. Жадаем сп. Міхасю творчых поспехаў і моцнага-моцнага здароўя.

Аляксей Шалахоўскі, гісторык, журналіст.

"Калевала" загучала па-беларуску

Прэзентацыя перакладу сусветна вядомага фінскага эпаса "Калевала" на беларускую мову адбылася 10 снежня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ў Менску.

Прэзентацыю беларускамоўнага перакладу „Калевалы“ наведваў міністр культуры Барыс Святлоў. Ён заявіў, што выхад гэтай кнігі з'яўляецца знамянальнай падзеяй для айчыннай культуры, і падзяка-

ваў Зміцеру Коласу, уладальніку прыватнага выдавецтва, у якім выйшаў пераклад, а таксама за працу перакладчыка Якуба Лапатку.

— Праўду кажучы, калі я браўся за "Калевалу", папершае, гэта пачалося вельмі-вельмі даўно. Але момант ісціны наступіў аднойчы: мой добры знаёмы, рускі, хлопец з філалагічнай адукацыяй Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, з вялікім здзіўленнем сказаў мне: "Ты перакладаеш

"Калевалу"? А навошта, бо ёсць па-руску". Разумеецца, мяне гэта вельмі шарахнула па душы, і я яшчэ з большым імпэтам узяўся гэта перакладаць. Перакладаў я, не спадзяючыся ні на што, проста гэта быў нейкі заклік душы.

"Калевала" з'яўляецца нацыянальным эпсам фінскага народа, у аснове якога ляжаць карэла-фінскія народныя песні і паэтычныя паданні, сабраныя і апрацаваныя выбітным фінскім фалькларыстам, лінгвістам

і лекарам Эліясам Ленратам. Першае выданне "Калевалы" было ажыццёўлена ў 1835 годзе. Эпас пераведзены на 61 мову, цяпер і на беларускую, паведаміў пасол Фінляндыі ў Літве і Беларусі Хары Мякі-Рэйніка.

Паводле БелаПАН.

На здымку: выдавец Зміцер Колас, перакладчык Якуб Лапатка і рэдактар выдання Лявон Баршчэўскі.

Слонімцы:

"Падтрымаем беларускамоўныя газеты!"

У суботу, 5 снежня, адбылося паседжанне сяброў Слонімскага згуртавання дэмакратычных сіл. Падчас паседжання грамадскі актывіст Віктар Марчык выступіў з прапановай падтрымаць беларускамоўныя газеты падчас падпіскай кампаніі на 2016 год. "Зараз у Беларусі ідзе падпісная кампанія на 2016 год. Таму ёсць прапанова падтрымаць падпісную кампанію на беларускамоўныя выданні "Наша слова", "Краязнаўчую газету", "Нашу ніву", "Новы час" і "Культуру". Гэтыя газеты выдаюцца толькі на роднай мове. Іх, як бачыце, зусім мала. Астатнія выданні ў нас выходзяць па-расейску, ці на дзвюх мовах. Таму заклікаю падтрымаць нашы родныя выданні", - сказаў Віктар Марчык. Прапановы Віктара Марчыка поўнасьцю падтрымалі ўсе сябры згуртавання. А некаторыя ў гэты дзень пайшлі на паштовыя аддзяленні і выпісалі вышэй названыя газеты. Ад імя Слонімскага грамадскага цэнтра, які існуе на базе інфармацыйна-кансультацыйнай установы "Шэгамедкансульт" Іван Шэга сказаў, што на днях іх цэнтр выпіша ўсе выданні на паўгоддзе. Сябры Слонімскага згуртавання дэмакратычных сіл звярнуліся да ўсіх беларусаў, каб яны далучыліся да слонімцаў і правялі шырокія падпісныя кампаніі выданняў на роднай мове.

*Барыс Балъ,
Беларускае Радыё Рацыя, Слонім.
Фота аўтара.*

Наша слова

Каб ў хаце гучала родная мова,
І грэла нам душу і сэрца:
Чытайце заўсёды, сябры, "Наша слова",
Каб словам бацькоўскім сагрэцца.

Чужых нам ніколі не трэба замоваў,
Чужых не жадаем праклёнаў.
Чытайце заўсёды, сябры, "Наша слова" -
Жывіце прыгожа, натхнёна.

Хай ліўні смяюцца пад гром перуновы,
І ветры гуляюць на волі...
А мы не баімся, бо ёсць "Наша слова" -
І нас не спалохаць ніколі.

Ці сонечным ранкам, ці ў час вечаровы,
Мы з мовай задумы ўсе здзейсім.
Чытайце заўсёды, сябры, "Наша слова" -
Лячыцеся казкай і песняй.

Гасцей сустракаем заўжды адмыслова,
На стол саматканы засцелем абрус...
Чытайце заўсёды, сябры, "Наша слова" -
І жыць будзе тут Беларусь!

*Сяргей ЧЫГРЫН,
г. Слонім.*

РП - 1

Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету/часопіс **63865**

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Колькасць
камплектаў

1

На 2016 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму

(прозвішча, ініцыялы)

Куды

(адрас)

(паштовы індэкс)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

на газету/часопіс

63865

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Кошт падпіскі **58800 руб.** Колькасць камплектаў **1**

пераадрасоўкі руб.

На 2016 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму

(прозвішча, ініцыялы)

Куды

(адрас)

(паштовы індэкс)

Беларускі нацыянальны касцюм

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Графіня Караліна Храповіч (1780-1846). Партрэт 1839 г.

Графіня Марыя Тышкевіч (1830-1902) з роду Радзівілаў. Партрэт 1857 г.

Заможная гараджанка з Гродні. Фота 1908 г.

Віцебская мяшчанка. Малюнак 1844 г.

Сялянкі ў намітках (Сталінскі строй). Фатаграф Ісак Сэрбаў, 1912 г.

Сялянкі ў намітках (Давыд-Гарадоцка-Тураўскі строй). Малюнак Гелены Скірмунт, 1855 г.

Дзяўчына ў каптуры, вёска Вялава (каля Валожына). Фатаграф граф Бенедыкт Тышкевіч, ліпень 1897 г.

Графіня Аляксандра Тышкевіч (з роду Чартарыйскіх) з аксесуарамі і ў сукенцы па іспанскай модзе. Партрэт XVII ст.

Каралі з бурштыну

Абутак
вымі толькі для заможных сялянскіх сямей. Такі абутак часцей выраблялі адмысловыя рамеснікі на замову.

Жанчыны ў сялянскіх сем'ях часцей за ўсё насілі лапці, якія вырабляліся ў сваёй гаспадарцы. У халоднае надвор'е насілі пасталы. Жанчыны-сялянкі насілі боты і жаночыя чаравікі толькі па святах, а ў паўсядзённым ужытку былі тыпо-

Аксесуары

Для свайго ўпрыгожвання жанчыны-сялянкі выкарыстоўвалі пакупныя завуш-

ніцы, каралі (шклянныя, бурштынавыя, каралавыя). Толькі прадстаўніцы заможных сямей прывілеяванага саслоўя маглі набываць і атрымліваць у спадчыну ўпрыгожванні з золата, срэбра, перлаў, рубінаў і іншых каштоўных матэрыялаў.
(Працяг у наст. нумары.)

